

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів

Кафедра бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

КУРАЧЕНКО Іван Русланович

УДК 657.631:336.71

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ БАНКІВСЬКИХ
УСТАНОВ»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
Іван КУРАЧЕНКО

Науковий керівник

Русак Олена Петрівна

кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2024

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,
к.е.н., доц. Сус Юрій Юрійович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № ____ від ____ грудня 2024 року

Завідувач кафедри бухгалтерського

обліку, оподаткування та аудиту _____ Наталія МАЛЮГА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) КУРАЧЕНКО Іван Русланович захистив(ла) кваліфікаційну роботу
з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____,

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____

Ганна МАЙДУДА

АНОТАЦІЯ

Кураченко І.Р. Організація обліку та контролю доходів банківських установ. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню сучасних підходів до ведення обліку та контролю доходів банків, а також розробці рекомендацій щодо їх вдосконалення. У роботі проаналізовано теоретичні засади формування доходів банківських установ, визначено їх структуру, джерела та особливості обліку. Проведено оцінку існуючої системи обліку та контролю доходів на прикладі АТ "Ощадбанк", виявлено проблеми та визначено напрями їх вирішення.

Ключові слова: банківські установи, доходи, облік, контроль, фінансова результативність

ABSTRACT

Kurachenko I.R. Organization of accounting and control of income of banking institutions. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation». – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The qualification work is devoted to the study of modern approaches to accounting and control of banks' income, as well as the development of recommendations for their improvement. The paper analyzes the theoretical foundations of income formation of banking institutions, determines their structure, sources and accounting features. An assessment of the existing system of accounting and control of income on the example of JSC «Oschadbank» is carried out, problems are identified and directions for their solution are determined.

Key words: banking institutions, income, accounting, control, financial performance

ЗМІСТ

ВСТУП		5
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ.....		8
1.1. Економічна сутність доходів банківських установ та їх класифікація.....		8
1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку доходів банківських установ.....		12
1.3. Принципи та методичні підходи до організації обліку доходів у банківській діяльності.....		15
Розділ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ У БАНКІВСЬКІЙ УСТАНОВІ.....		20
2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ «Ощадбанк».....		20
2.2. Аналіз існуючої системи обліку доходів банківської установи.....		27
2.3. Система контролю доходів банківської установи.....		31
Розділ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ.....		34
3.1. Виявлення проблем у системі обліку та контролю доходів банків.....		34
3.2. Розробка рекомендацій щодо вдосконалення обліку та контролю доходів банківської установи.....		37
3.3. Оцінка впливу вдосконаленої системи обліку та контролю на фінансову результативність банку.....		38
ВИСНОВКИ.....		42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....		45
ДОДАТКИ.....		51

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах функціонування фінансової системи України банківський сектор відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності економіки та сталого розвитку країни. Доходи банківських установ є основним джерелом формування їх прибутку, визначення фінансової стійкості та конкурентоспроможності. У зв'язку з цим організація обліку та контролю доходів набуває особливого значення як складова частина управління фінансовими результатами банківських установ.

Актуальність теми дослідження полягає у необхідності вдосконалення методів обліку та контролю доходів банків для забезпечення прозорості, достовірності фінансової інформації та підвищення ефективності управлінських рішень. Ускладнення фінансових операцій, динамічні зміни в нормативно-правовому середовищі, а також зростання вимог до звітності з боку регуляторних органів зумовлюють потребу у дослідженні сучасних підходів до організації обліку та контролю доходів.

Мета кваліфікаційної роботи є полягає у розробці рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку та контролю доходів банківських установ з метою підвищення їх фінансової результативності та забезпечення відповідності сучасним стандартам.

До основних завдань кваліфікаційної роботи відносять:

- аналіз теоретичних основ і нормативно-правового забезпечення обліку доходів банківських установ;
- вивчення існуючої системи обліку та контролю доходів на прикладі конкретного банку;
- виявлення проблем у системі обліку доходів банків;
- розробка рекомендацій щодо вдосконалення обліку та контролю доходів банківських установ;
- оцінка впливу запропонованих заходів на фінансову результативність банку.

Об'єктом дослідження є система обліку та контролю доходів банківських установ, зокрема на прикладі АТ «Ощадбанк».

Предметом дослідження є організація обліку та контролю доходів банківських установ в умовах сучасного регулювання.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі для досягнення поставленої мети та вирішення завдань використовувались наступні методи дослідження:

- аналіз – для дослідження теоретичних аспектів обліку та контролю доходів банківських установ;
- синтез – для узагальнення отриманих результатів і формулювання висновків;
- документальний аналіз – для аналізу фінансової звітності, внутрішніх положень та регламентів банку;
- порівняння – для визначення відмінностей у підходах до обліку та контролю доходів у динаміці;
- метод моделювання – для розробки пропозицій щодо вдосконалення системи обліку та контролю доходів;
- статистичний аналіз – для обробки показників доходів банку, їхньої динаміки та структури.

Комбінація цих методів дозволила отримати об'єктивні результати дослідження, виявити проблеми у системі обліку та контролю доходів банківських установ, а також розробити ефективні рекомендації щодо їх вирішення.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, міжнародні стандарти фінансової звітності, фінансова звітність банківських установ, наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів.

Наукова новизна роботи полягає в обґрунтуванні та розробці комплексних підходів до вдосконалення обліку та контролю доходів банківських установ, що враховують сучасні тенденції у банківській діяльності, нормативно-правове забезпечення та технологічні інновації.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості впровадження розроблених пропозицій у практику банківської діяльності для

підвищення прозорості обліку, оптимізації контролю та покращення управління доходами.

Особистий внесок. У межах виконання кваліфікаційної роботи автором було: узагальнено основні підходи до організації обліку та контролю доходів банківських установ; розроблено класифікацію проблем, що виникають у системі обліку та контролю доходів банків; проаналізовано існуючу систему обліку доходів на прикладі АТ "Ощадбанк"; виявлено ключові недоліки в організації обліку та контролю доходів банку; запропоновано вдосконалення підходів обліку та контролю доходів, спрямовані на підвищення точності та прозорості облікових даних; розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення організації обліку та контролю доходів банківських установ; обґрунтовано економічний ефект від впровадження запропонованих заходів у діяльність банківської установи.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були апробовані та обговорені на науково-практичних конференціях, що підтверджує їх актуальність та ефективність. Зокрема: III Міжнародній науково-практичній конференції *«Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу»* [22]; X Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з нагоди 30-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту *«Фінансові інструменти регіонального розвитку»* [23]; конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету *«Студентські наукові читання 2024»* [24].

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст кваліфікаційної роботи наведено на 34 сторінках, на яких представлено 2 таблиці та 7 рисунків. Робота містить вступ, три розділи, висновки і список використаних джерел, який налічує 57 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

1.1. Економічна сутність доходів банківських установ та їх класифікація

Доходи банківських установ є важливим елементом фінансового ринку та показником ефективності діяльності банку. Вони формуються з різних джерел, відображаючи різноманітність операцій, які банк здійснює на фінансовому ринку.

Для розуміння економічної сутності доходів банківських установ необхідно розглянути основні види доходів, фактори їх формування та роль у функціонуванні банківської системи.

Науковці часто визначають доходи банківських установ як суму фінансових ресурсів, отриманих банком від здійснення своєї діяльності, включаючи процентні, комісійні, інвестиційні та інші операції, що спрямовані на забезпечення фінансової стійкості та розширення банківських операцій.

Стойко О.Я. визначає доходи банку як загальну суму коштів, отриманих банком від здійснення активних операцій. До них відносять: отримані відсотки, доходи і комісія від надання послуг, доходи від операцій з цінними паперами, валютою, золотом та інші доходи [48].

Парасій-Вергуненко І.М. зазначає, що доходи банків формуються в результаті збільшення економічної вигоди за сукупністю господарських операцій, які ведуть до: збільшення суми активів без відповідного збільшення суми її зобов'язань; зменшення суми зобов'язань без відповідного зменшення суми її активів [34].

Таке визначення доходів допомагає зрозуміти багатогранність фінансових потоків, які забезпечують функціонування банківської установи та її конкурентоспроможність на ринку.

Визначення "доходів банківських установ" у науковій літературі залежить від того, які аспекти діяльності банків розглядаються, але загальні риси цього

поняття охоплюють надходження, які банки отримують в результаті своєї діяльності. Ось кілька визначень, які зустрічаються в працях науковців:

1. Процентні доходи – один з основних видів доходів банків, що визначаються як доходи, отримані в результаті надання позик, кредитів та інших операцій з нарахуванням процентів. Наприклад, в праці Савлук М. І. та Бланк І. О. процентні доходи називають основним джерелом прибутку банку, який відображає його роль як фінансового посередника [43].

Процентні доходи залежать від:

- різниці між процентними ставками: банки залучають депозити під нижчі ставки та надають кредити під вищі, отримуючи так званий процентний спред;
- обсягу кредитних операцій: чим більше обсяг наданих кредитів, тим вищі процентні доходи;
- якості кредитного портфеля: кредити з високою ймовірністю повернення приносять стабільні процентні надходження, а ризиковані кредити можуть призводити до збитків.

Розрахунковий період для нарахування процентних доходів встановлюється договором у відповідності до вимог законодавства України.

Для обчислення процентних доходів використовуються наступні методи визначення кількості днів:

- метод «факт/факт» – передбачає використання фактичної кількості днів у місяці та році для розрахунків;
- метод «факт/360» – полягає у використанні фактичної кількості днів у місяці, проте умовно вважається, що в році 360 днів;
- метод «30/360» – базується на умовному обчисленні, при якому рік вважається рівним 360 дням, а місяць – 30 дням [16].

2. Комісійні доходи – до цього виду доходів належать плати, отримані банком за надання послуг своїм клієнтам. В працях таких науковців, як Румянцев О. [42] і Пономаренко В. [38], зазначено, що комісійні доходи є важливими для підвищення стійкості банку, оскільки вони менш залежні від коливань процентних ставок.

До таких доходів належать:

- доходи від обслуговування рахунків: комісії за відкриття та ведення рахунків, здійснення платежів, обробку операцій;
- доходи від операцій з платіжними картками: комісії за користування банкоматами, обробку транзакцій, обслуговування карткових рахунків;
- комісії за надання консультаційних послуг: включають юридичні, фінансові та інші консультаційні послуги.

Комісійні доходи є важливими для диверсифікації джерел доходів банку та забезпечують стабільні надходження навіть у періоди економічних спадів. Комісійні доходи отримуються за надання банком різних послуг своїм клієнтам.

3. Доходи від операцій на фінансових ринках – у науковій праці Савлука М. та Бланка І. О. [43] підкреслюється значення таких доходів для великих банків, які активно займаються інвестиційними операціями. Цей вид доходів залежить від волатильності ринків, але може приносити значний прибуток за рахунок спекулятивних або довгострокових інвестицій.

Доходи від операцій на фінансових ринках включають:

- доходи від торгівлі цінними паперами: прибутки від купівлі-продажу акцій, облігацій, деривативів та інших інструментів;
- доходи від інвестицій у валютні операції: операції з купівлі-продажу валюти на міжнародних ринках можуть приносити значні доходи в умовах коливань валютних курсів;
- доходи від управління активами: банки можуть отримувати прибуток від управління портфелями активів клієнтів.

4. Інші доходи – це широка категорія, яка включає різноманітні джерела доходів, такі як доходи від оренди нерухомості, управління активами, консультаційні послуги та інші. Наприклад, в працях Герасименко В. цей вид доходів розглядається як допоміжний, але важливий для банків, які прагнуть диверсифікувати свої джерела прибутку [1]. До цієї категорії належать доходи, які не потрапляють до зазначених вище груп.

За періодичністю надходження доходи поділяють на:

- регулярні (поточні) доходи – отримуються банком регулярно в межах його основної діяльності (проценти за кредитами, комісійні доходи);
- нерегулярні (одноразові) доходи – виникають періодично або одноразово, як правило, від неосновної діяльності банку (дохід від продажу активів, відшкодування збитків).

Формування доходів банку залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів, серед яких:

✓ економічна ситуація в країні: економічний підйом стимулює збільшення кредитної активності, що сприяє зростанню процентних доходів. У періоди кризи спостерігається зменшення попиту на кредити і підвищення рівня неплатежів;

✓ політика центрального банку: облікова ставка та нормативні вимоги центрального банку безпосередньо впливають на вартість залучених ресурсів та обсяг кредитування;

✓ конкуренція на ринку: високий рівень конкуренції серед банків може знижувати прибутковість кредитних операцій через зниження процентних ставок і підвищення вартості залучення клієнтів;

✓ ризик менеджмент: ефективна система управління ризиками дозволяє банкам мінімізувати кредитні ризики, що сприяє стабільності доходів.

Отже, доходи банківських установ є критично важливими для їхньої стабільної діяльності та забезпечення фінансової стійкості. Вони дозволяють: формувати резерви на покриття ризиків, пов'язаних з кредитними операціями, та забезпечувати стійкість банку до фінансових шоків; забезпечувати ліквідність: високі доходи дають змогу банку підтримувати належний рівень ліквідності та фінансувати поточні операції; розвивати нові продукти та послуги, розширювати діяльність на нові ринки та підвищувати конкурентоспроможність на фінансовому ринку.

Таким чином, економічна сутність доходів банківських установ полягає в їхній ролі як основного джерела фінансових ресурсів, необхідних для функціонування та розвитку банку. Доходи банку мають складну структуру, яка включає процентні, комісійні, торговельні та інші доходи. На рівень доходів

впливають економічні умови, ринкові фактори та управлінські рішення банку. Різноманітність джерел доходів дозволяє банкам ефективно функціонувати навіть у складних економічних умовах, що робить доходи центральним елементом банківської діяльності.

1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку доходів банківських установ

Організація обліку доходів банківських установ базується на дотриманні певних норм, стандартів і правил, встановлених на національному та міжнародному рівнях. Нормативно-правове забезпечення охоплює як загальні вимоги до ведення бухгалтерського обліку, так і спеціальні правила, що стосуються банківської діяльності.

Метою нормативно-правового забезпечення є:

- забезпечення точності та прозорості фінансової звітності;
- уніфікація методів обліку доходів відповідно до міжнародних стандартів;
- підвищення ефективності управління доходами та виконання законодавчих вимог.

Нормативно-правове забезпечення обліку доходів банківських установ – це система взаємопов'язаних міжнародних, національних і внутрішніх нормативно-правових актів, стандартів і рекомендацій, які регулюють процес обліку, визнання, класифікації та відображення доходів банків у фінансовій та податковій звітності.

Це забезпечення включає:

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS).

Міжнародні стандарти фінансової звітності відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості та уніфікованості обліку доходів банків. Вони регулюють:

- визнання доходів (IFRS 15 "Дохід від договорів із клієнтами");

- оцінку фінансових інструментів, які є джерелом доходів банку (IFRS 9 "Фінансові інструменти");

- розкриття інформації у фінансовій звітності, що дозволяє оцінити якість джерел доходів.

Міжнародні стандарти вимагають розподілу доходів за видами діяльності (процентні, комісійні, операційні) та їх відображення у звітності відповідно до принципу нарахування.

2. Національні стандарти бухгалтерського обліку (НСБО)

Для банків України важливу роль відіграють положення, затверджені Міністерством фінансів України. Вони забезпечують адаптацію міжнародних стандартів до національних умов. Зокрема:

- ПНСБО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності".
- ПНСБО 16 "Витрати" (регулює визнання доходів через співставлення з витратами).

- ПНСБО 30 "Фінансові інструменти" (охоплює облік активів, які є джерелом доходів).

3. Законодавство України про банківську діяльність.

Ключовими нормативними актами, що регулюють доходи банків, є:

- Закон України "Про банки і банківську діяльність":
 - ✓ визначає основні джерела доходів банків.
 - ✓ регламентує порядок надання банківських послуг, які генерують доходи (кредитування, розрахункове обслуговування тощо).

- Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні": встановлює вимоги до ведення обліку доходів, принципи обліку та подання звітності.

- Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг": регулює порядок формування доходів від надання фінансових послуг.

4. Нормативно-правові акти Національного банку України (НБУ).

Національний банк України (НБУ) як регулятор банківської системи встановлює правила та рекомендації, що безпосередньо стосуються обліку доходів:

- Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України:

- ✓ визначає методи обліку доходів від кредитів, депозитів, цінних паперів, валютних операцій тощо;

- ✓ регламентує облік доходів відповідно до принципів нарахування та справедливого розподілу доходів між періодами.

- Методичні рекомендації щодо складання фінансової звітності банків: включають інструкції щодо класифікації доходів за видами (процентні, комісійні, інші операційні).

- Інструкція з бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: документ визначає порядок відображення доходів у фінансових звітах банків, правила визнання та коригування доходів.

5. Податкове законодавство України.

Доходи банків регулюються також нормами податкового законодавства:

- Податковий кодекс України:

- ✓ регулює порядок оподаткування доходів банків, особливості податкового обліку доходів від кредитів, депозитів, операцій із цінними паперами;

- ✓ визначає правила складання податкової звітності з доходів, а також врахування витрат, які з ними пов'язані.

6. Інші нормативно-правові акти.

- Міжнародні акти з регулювання банківської діяльності: рекомендації Базельського комітету щодо обліку доходів та управління ризиками.

- Стандарти аудиту та контролю: включають вимоги до перевірки обліку доходів, забезпечення достовірності даних фінансової звітності.

7. Внутрішні нормативні документи банків.

Крім загальнодержавного регулювання, кожен банк розробляє внутрішні положення та інструкції, які деталізують порядок обліку доходів відповідно до

специфіки його діяльності. Наприклад, Положення про облік процентних доходів та Інструкція щодо класифікації комісійних доходів.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення обліку доходів банківських установ є комплексним та багаторівневим. Воно спрямоване на забезпечення достовірності та прозорості обліку, відповідності міжнародним стандартам, а також сприяє ефективному управлінню фінансами банків та виконанню ними вимог державного регулятора.

1.3. Принципи та методичні підходи до організації обліку доходів у банківській діяльності

Облікове відображення доходів банківських установ є важливою складовою ефективного фінансового управління, яке забезпечує прозорість та відповідність діяльності банку міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ). Облік доходів банківських установ є ключовим аспектом їх фінансового менеджменту. Від правильної організації облікових процесів залежить не лише фінансова стійкість банку, але й його здатність ефективно реагувати на ринкові виклики та регулювати ризики.

Доходи банківських установ охоплюють сукупність грошових надходжень, отриманих банками від їхньої основної діяльності та супутніх операцій. Облік доходів забезпечує узгодженість між діяльністю банку та вимогами регуляторних органів, а також дає змогу аналізувати ефективність банківської діяльності та формувати управлінські рішення.

З розвитком фінансових ринків, зміною регуляторних вимог, а також змінами в бізнес-середовищі облік доходів банківських установ має відповідати принципам. Дослідження принципів обліку доходів банківських установ є актуальним у сучасних умовах через кілька ключових чинників, що впливають на діяльність банків та їхню фінансову звітність. Правильне застосування принципів обліку сприяє підвищенню довіри до банків і їх фінансовій стійкості в

довгостроковій перспективі.

Дотримання принципів обліку доходів банківських установ дозволяє банкам ефективно контролювати свою діяльність, а також відповідати вимогам регуляторів і міжнародних стандартів.

Принципи обліку доходів банківських установ – це фундаментальні правила та підходи, на яких базується ведення фінансового обліку доходів банків. Вони забезпечують єдиний підхід до визнання, оцінки та відображення доходів у фінансовій звітності, що дозволяє банкам надавати прозору і достовірну інформацію про свою діяльність.

Згідно з МСФЗ та загальноприйнятими міжнародними практиками, облік доходів у банківських установах здійснюється на основі кількох важливих принципів (рис. 1.1).

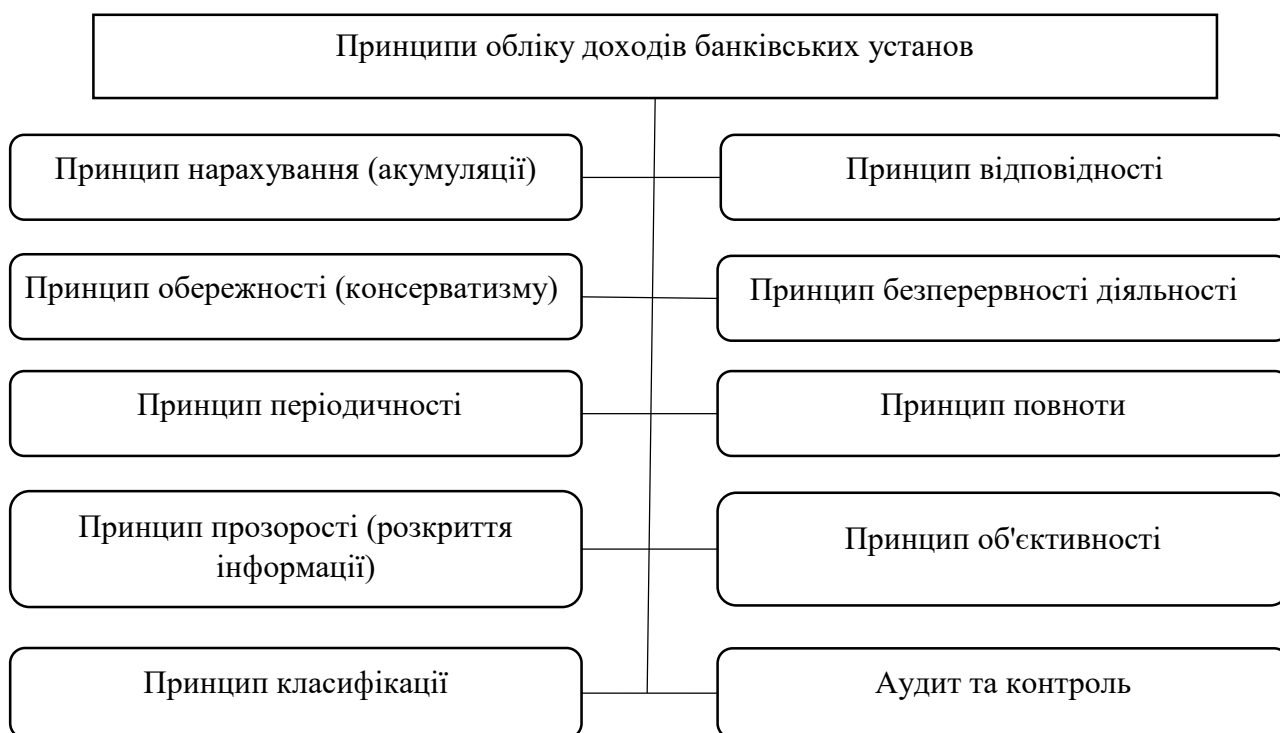

Рис. 1.1. Принципи обліку доходів банківських установ

Джерело: розробка автора

1. Принцип нарахування (аккумуляції) означає, що доходи визнаються в обліку тоді, коли вони зароблені, а не тоді, коли фактично отримані кошти. У банківській діяльності це важливо для точного відображення процентних доходів від кредитів та інвестицій, які нараховуються регулярно, але можуть бути сплачені

пізніше.

Наприклад:

- процентні доходи від кредитів нараховуються щомісячно, навіть якщо клієнт ще не здійснив платіж;
- комісійні доходи визнаються в момент надання послуг або виконання операцій.

2. Принцип відповідності означає, що доходи повинні визнаватися у тому ж періоді, в якому були понесені витрати, пов'язані з їх отриманням. Це дозволяє коректно оцінити фінансовий результат банку за певний період. Наприклад, якщо банк надає кредит, процентні доходи визнаються поступово протягом строку дії кредиту, а не одразу в момент видачі.

3. Принцип обережності (консерватизму) вимагає, щоб облік доходів здійснювався з певною обережністю. Доходи не повинні бути завищеними або визнаватися передчасно, якщо їх отримання не є повністю гарантованим. Наприклад, сумнівні борги не можуть бути включені до суми доходів банку, поки не буде впевненості в їх поверненні.

4. Принцип безперервності діяльності базується на припущенні, що банк продовжуватиме свою діяльність у майбутньому, і доходи мають визнаватися на основі цього припущення. Відповідно, облік доходів банку враховує його здатність продовжувати операції у довгостроковій перспективі.

5. Принцип періодичності означає, що доходи банку мають бути чітко розподілені за звітними періодами. Це означає, що прибуток, отриманий від фінансових операцій, повинен бути правильно відображений у фінансовій звітності за період, коли він був фактично зароблений. Наприклад, процентні доходи за депозитами або кредитами відображаються на основі місячних, кварталних чи річних звітних періодів.

6. Принцип повноти вимагає, щоб усі доходи банку, незалежно від їх розміру або джерела, повинні бути повністю відображені в облікових записах. Цей принцип забезпечує точність фінансової звітності та дає змогу керівництву банку, інвесторам і регуляторам оцінити реальний фінансовий стан установи.

7. Принцип прозорості (розкриття інформації) характеризується тим що банки повинні надавати детальну інформацію про джерела своїх доходів у фінансових звітах. Це передбачає чітке розмежування процентних, комісійних та інших доходів, а також детальне розкриття значних угод або нетипових доходів. Прозорість допомагає акціонерам, інвесторам і регуляторам краще розуміти структуру доходів банку та його фінансові результати.

8. Принцип об'єктивності означає, що доходи банку повинні бути обґрунтованими і підкріплені реальними фінансовими операціями. Визнання доходів має відбуватися на основі об'єктивних даних та документів, таких як договори, платіжні документи та підтвердження здійснення операцій.

9. Принцип класифікації означає, що доходи банківських установ мають бути класифіковані за типами, такими як:

- процентні доходи (від кредитів, облігацій тощо);
- комісійні доходи (від обслуговування рахунків, кредитних карток тощо);
- інвестиційні доходи (від операцій з цінними паперами);
- інші доходи (оренда, консультаційні послуги тощо).

Ця класифікація забезпечує точне відображення структури доходів у фінансовій звітності.

10. Принципи аудиту та контролю означає, що банк зобов'язаний регулярно проходити внутрішні та зовнішні перевірки обліку доходів, що дозволяє виявляти невідповідності, помилки або зловживання.

Отже, принципи обліку доходів банківських установ допомагають забезпечити точність, достовірність і прозорість фінансової звітності, що є важливим як для внутрішнього управління банком, так і для зовнішніх користувачів фінансової інформації, таких як регулятори, інвестори та клієнти.

Для облікового відображення доходів банківських установ використовуються такі методи:

- автоматизовані системи обліку – банки використовують сучасні інформаційні системи, які автоматично відображають операції на відповідних рахунках;

- нарахування доходів – нарахування процентних доходів здійснюється на основі графіків платежів, а комісійні доходи визнаються в момент виконання операцій;

- облік інвестиційних доходів – проводиться відповідно до стандартів МСФЗ, із відображенням змін ринкової вартості інструментів та прибутковості.

На облік доходів банківських установ впливають такі фактори:

- законодавче регулювання – регулятори (Національний банк України, Європейський центральний банк, тощо) встановлюють вимоги до звітності та правил обліку доходів;

- ринкові умови – стан фінансових ринків впливає на прибутковість інвестиційних операцій банків;

- технологічний розвиток – впровадження нових технологій (цифрових платформ, мобільних додатків) стимулює ріст комісійних доходів від надання дистанційних послуг.

Застосування міжнародних стандартів (МСФЗ) в банківській діяльності є обов'язковою умовою для більшості банківських установ. МСФЗ передбачають детальні правила відображення доходів і витрат у фінансових звітах банку, що забезпечує прозорість і зрозумілість для інвесторів і регуляторів.

Таким чином, облікове відображення доходів банківських установ є критично важливим для забезпечення прозорості фінансової звітності, управління фінансовими ризиками і підтримки конкурентоспроможності на ринку. Принципи обліку доходів банківських установ є критично важливими для забезпечення прозорості, достовірності та відповідності звітності банків. Вони дозволяють правильно оцінювати фінансові результати банківської діяльності, зокрема у випадках, коли доходи мають складну або тривалу природу, а також сприяють управлінню ризиками та відповідності регуляторним вимогам.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ У БАНКІВСЬКІЙ УСТАНОВІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ «Ощадбанк»

Акціонерне товариство (АТ) «Державний ощадний банк України» (далі – АТ «Ощадбанк») – це одна з найбільших фінансових установ України, що займає важливе місце в банківській системі країни. Ощадбанк є державним банком, який надає широкий спектр фінансових послуг населенню, підприємствам і організаціям, виконуючи функції збереження заощаджень, кредитування, здійснення платежів, валютних операцій тощо. Відділення банку в смт Іршанськ забезпечує фінансове обслуговування населення Коростенського району Житомирської області.

Для точнішого розуміння правового статусу та організаційної форми Ощадбанку розглянемо його класифікаційні ознаки:

- КОАТУУ: визначає місце розташування установи. Відділення банку знаходиться в смт Іршанськ, Коростенський район, Житомирська область. Код за КОАТУУ для цього населеного пункту допомагає ідентифікувати географічну прив'язку до області та району.

- КФВ: Ощадбанк є державним банком, тому класифікується як державна власність, що означає управління з боку державних органів.

- КОПФГ: Ощадбанк є акціонерним товариством (АТ), що дозволяє чітко визначити його форму власності як юридичної особи.

- КВЕД: Ощадбанк надає послуги у сфері фінансів і страхування, основний вид діяльності відповідає кодам:

- ✓ 64.19 — Інші види грошового посередництва;

- ✓ 64.92 — Інші види кредитування;

- ✓ 66.19 — Інші види допоміжної діяльності у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення.

АТ «Ощадбанк» використовує загальну систему оподаткування, як і більшість великих фінансових установ. Банк є платником податку на прибуток та інших податків, визначених законодавством України для юридичних осіб, які надають фінансові послуги. Відповідно до Податкового кодексу України, Ощадбанк здійснює нарахування податків і зборів з урахуванням специфіки банківської діяльності, яка включає податок на прибуток, сплату ПДФО (податку на доходи фізичних осіб) за співробітників, військовий збір та інші податки, що регулюються державою.

Організаційна структура АТ «Ощадбанк» забезпечує ефективне управління та надання широкого спектру послуг. Основні елементи організаційної структури наведені в рис. 2.1.

Рис. 2.1. Організаційна структура АТ «Ощадбанк»

Джерело: сформовано автором на основі [32]

Головними сферами діяльності банку є:

- роздрібний бізнес – відкриття та обслуговування рахунків, кредитування фізичних осіб, депозитні програми, випуск платіжних карток;
- корпоративний бізнес – обслуговування юридичних осіб, кредитування підприємств, надання гарантій та інкасаційних послуг;
- інвестиційна діяльність – розміщення коштів у державні цінні папери, міжбанківське кредитування;

- послуги державного значення – здійснення виплат пенсій, субсидій та інших соціальних виплат.

Ощадбанк, згідно зі своєю бізнес-моделлю, виконує роль універсального банку, надаючи особливу увагу розвитку роздрібного сегмента, а також мікро-, малого та середнього бізнесу (ММСБ). При цьому банк зберігає міцні позиції в корпоративному секторі.

На кінець 2023 року структура активів АТ «Ощадбанк» виглядає наступним чином: 50% становить інвестиційний портфель, 26% – чистий кредитний портфель, а 24% – інші активи. Кредитний портфель в основному складається із зобов'язань корпоративних клієнтів (59%), а також фізичних осіб (17%) та клієнтів ММСБ (24%) (рис. 2.2). Строкові депозити на 84% формуються за рахунок коштів фізичних осіб, на 8% – з коштів клієнтів ММСБ та 8% – з коштів корпоративних клієнтів (рис. 2.3).

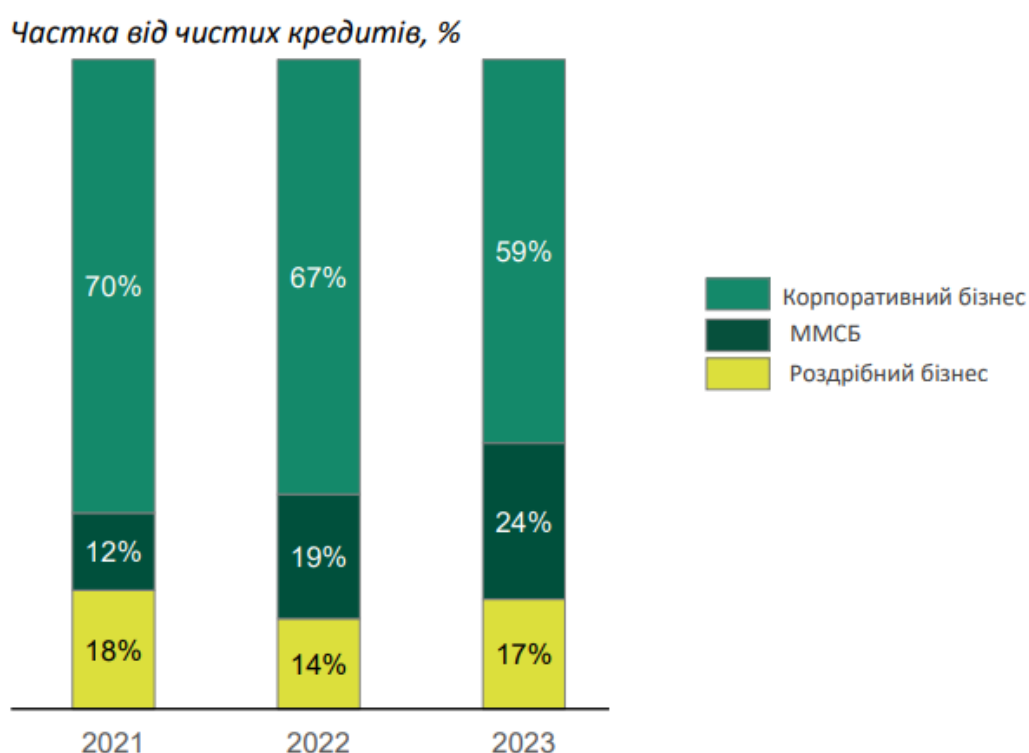

Рис. 2.2. Структура кредитів АТ «Ощадбанк» у 2021-2023 роках

Джерело: [32]

Більше половини процентних доходів Ощадбанку надходить від кредитування юридичних осіб та інвестицій у цінні папери.

Частка від депозитів, %

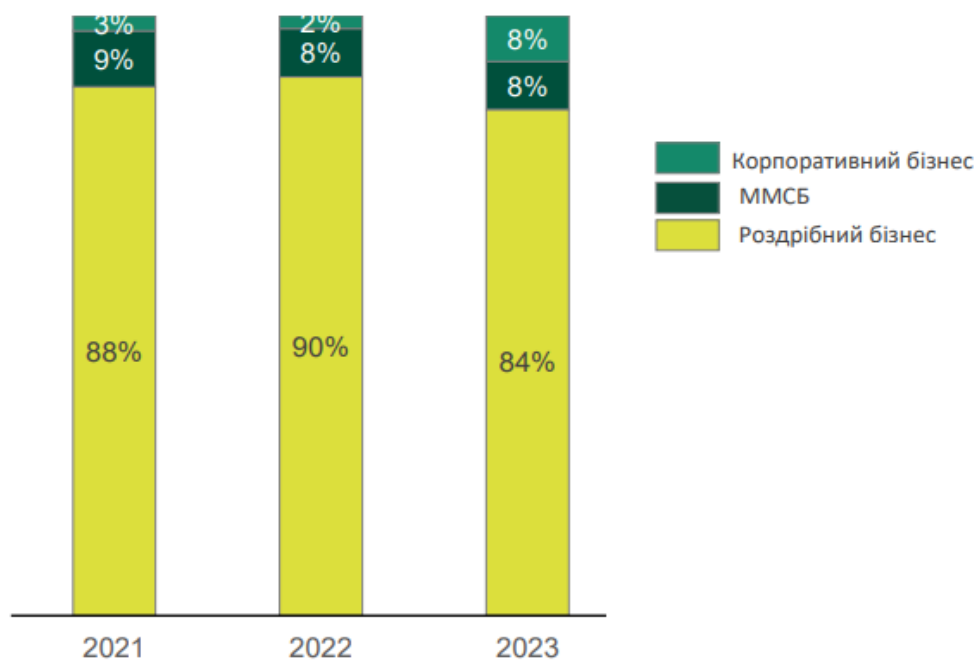

Рис. 2.3. Структура строкових депозитів АТ «Ощадбанк» у 2021-2023 роках

Джерело: [32]

Банк демонструє стабільне зростання ключових фінансових показників (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки активів і пасивів АТ «Ощадбанк» за 2022–2023 роки

тис.грн.

Показники	Станом на		Зміна, %
	31.12.2022	31.12.2023	
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	28 357 170	65 850 018	37 492 848
Кредити надані клієнтів	83 215 595	89 109 019	5 893 424
Інвестиції	142 380 717	173 447 680	31 066 963
Основні засоби та нематеріальні активи	6 521 241	10 208 797	3 687 556
Інші активи	3 235 637	3 230 175	-5 462
ЗАГАЛЬНА СУМА АКТИВІВ	269 189 189	346 473 953	77 284 764
ПАСИВИ			
Кошти банків	543 326	366 363	-176 963
Кошти клієнтів	233 940 324	302 972 637	69 032 313
Кредиторська заборгованість		2 953	2 953
Інші запозичені кошти	8 717 687	8 297 493	-420 194
Власний капітал	22 164 277	28 708 868	6 544 591
ЗАГАЛЬНА СУМА ПАСИВІВ	269 189 189	346 473 953	77 284 764

Джерело: розраховано автором на основі [32]

У 2023 році порівняно з 2022 роком сума грошових коштів в АТ «Ощадбанк» збільшилась на 37 492 848 тис. грн (або на 132,2%). Це свідчить про значне покращення ліквідності банку. Обсяг кредитів зріс на 5 893 424 тис. грн (або на 7,1%), що може бути наслідком активізації кредитної діяльності банку в умовах стабілізації економіки. При цьому, інвестиції банку зросли на 31 066 963 тис. грн (або на 21,8%), що свідчить про збільшення операцій з цінними паперами або іншими фінансовими інструментами. Збільшення основних засобів та нематеріальних активів на 3 687 556 тис. грн (або на 56,5%) може свідчити про модернізацію матеріально-технічної бази банку або інвестиції в ІТ-інфраструктуру.

Скорочення коштів банків на 176 963 тис. грн (або на 32,6%) свідчить про зменшення міжбанківських залучень або переорієнтацію на інші джерела фінансування. Приріст коштів клієнтів на 69 032 313 тис. грн (або на 29,5%) вказує на підвищення довіри клієнтів до банку, що є позитивною тенденцією. У 2023 році банк вперше відобразив кредиторську заборгованість у сумі 2 953 тис. грн, що потребує детальнішого аналізу для виявлення причин її формування. Скорочення інших запозичених коштів на 420 194 тис. грн (або на 4,8%) може бути пов'язане зі зменшенням боргових зобов'язань перед зовнішніми кредиторами. Зростання власного капіталу на 6 544 591 тис. грн (або на 29,5%) свідчить про посилення фінансової стійкості банку.

В цілому, загальний приріст активів в АТ «Ощадбанк» склав 77 284 764 тис. грн (або 28,7 %), що вказує на зростання банківського балансу, а приріст пасивів дорівнює 77 284 764 тис. грн (або 28,7 %), що відповідає зміні суми активів, підтверджуючи збалансованість структури балансу.

Загалом спостерігається значне зростання доходів АТ «Ощадбанк» за всіма основними статтями в 2023 році (рис. 2.4):

- процентні доходи у 2023 році становили 28 886 396 тис. грн, що на 9 909 389 тис. грн (52,2%) більше порівняно з 2022 роком. Таке значне зростання може бути результатом збільшення обсягу кредитування клієнтів або підвищення ставок за кредитами. Це свідчить про активізацію роботи банку з кредитними продуктами;

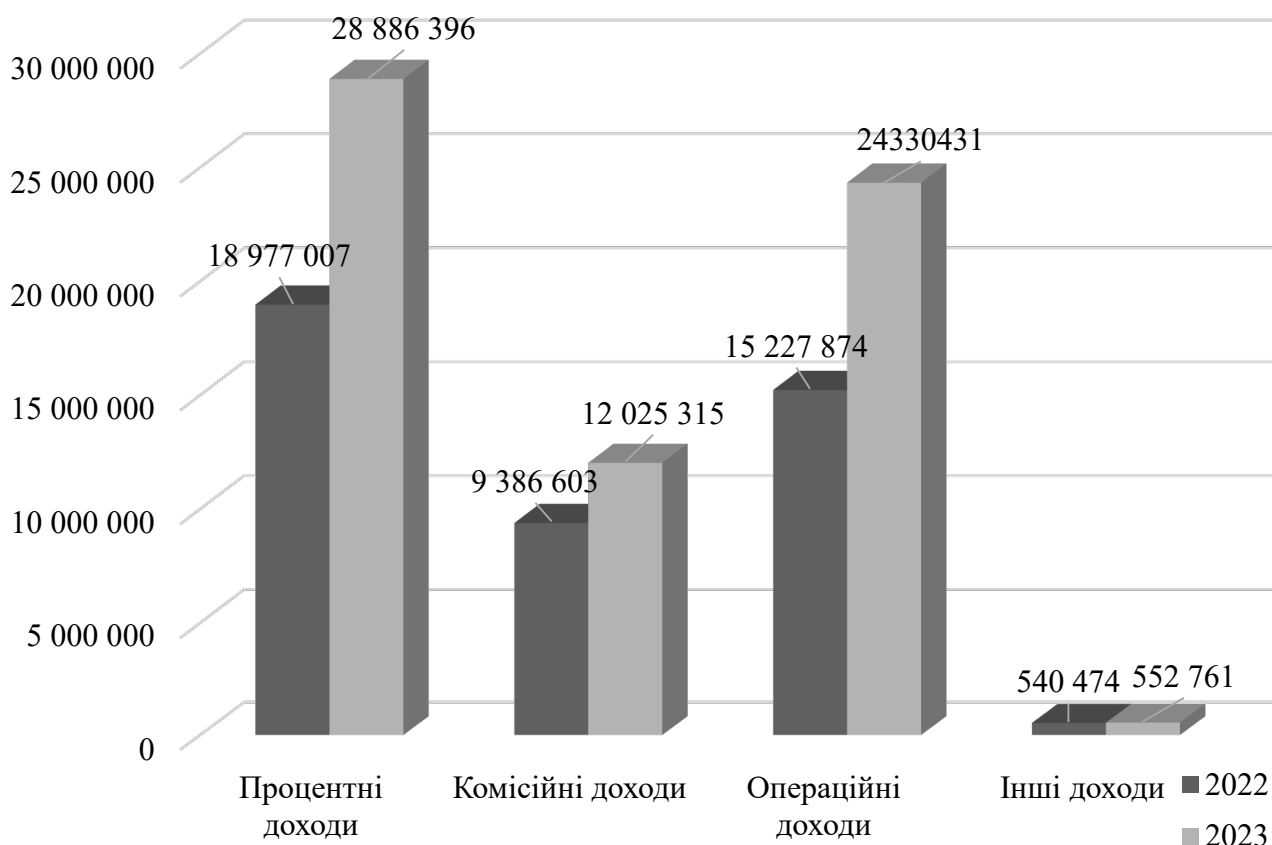

Рис. 2.4. Аналіз основних доходів АТ «Ощадбанк» за 2022–2023 роки

Джерело: сформовано автором [32]

- комісійних доходів у 2023 році вони зросли до 12 025 315 тис. грн, що на 2 638 712 тис. грн (28,1%) більше, ніж у 2022 році. Зростання комісійних доходів може свідчити про збільшення кількості операційних транзакцій, зокрема платежів, переказів, обслуговування карткових рахунків;
- операційні доходи у 2023 році зросли до 24 330 431 тис. грн, що на 9 102 557 тис. грн (59,8%) більше порівняно з 2022 роком. Зростання операційних доходів демонструє підвищення активності банку в його основних бізнес-напрямах, включаючи обслуговування клієнтів, управління активами та інші операційні послуги;
- інші доходи зросли до 552 761 тис. грн, що на 12 287 тис. грн (2,3%) більше порівняно з 2022 роком. Ця категорія не демонструє значного зростання, можливо, через специфічність джерел доходу або меншу залежність банку від таких операцій.

Чистий прибуток АТ «Ощадбанк» за підсумками 2023 року становить 5 978,3 млн.грн. (рис. 2.5). Цей позитивний фінансовий результат був переважно досягнутий завдяки високій адаптивності банку до умов воєнного стану.

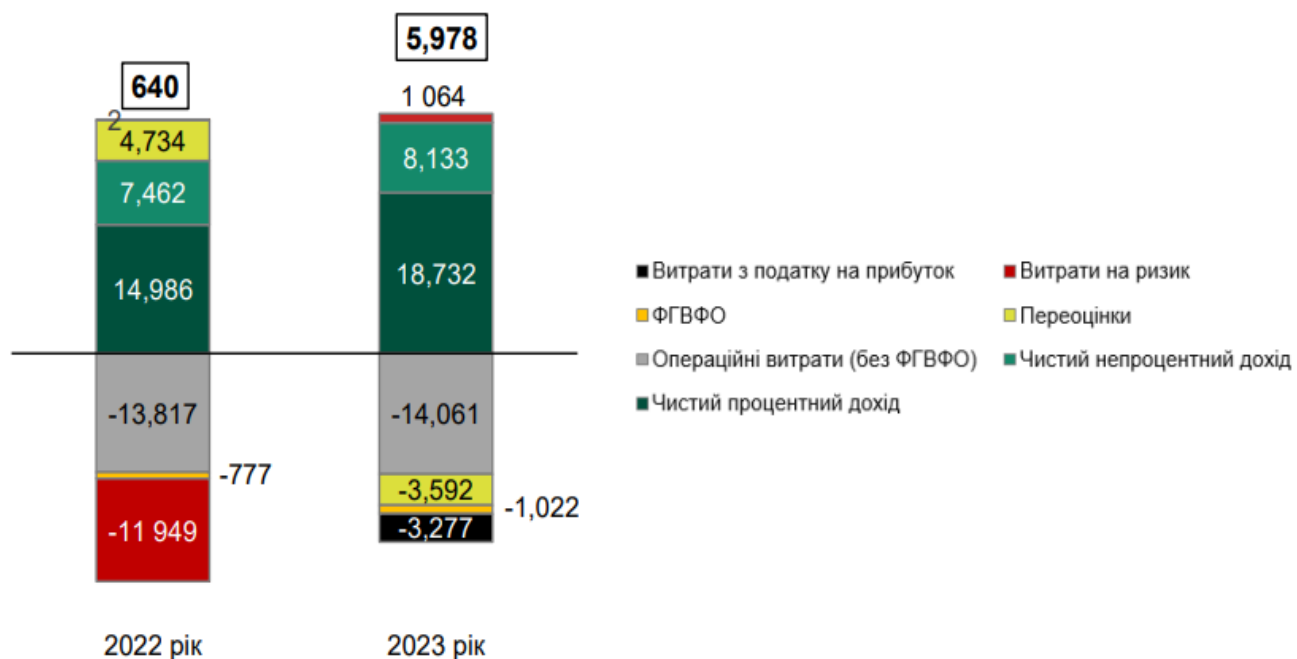

Рис. 2.5. Структура фінансового результату АТ «Ощадбанк» у 2022-2023 рр., млн.грн.

Джерело: [32]

З початку військових дій АТ «Ощадбанк» зосередився на збільшенні обсягів залучення коштів клієнтів, акумулюючи ресурси для інвестування в економіку країни та надаючи пріоритет підтримці стратегічних галузей. Вигідно залучені ресурси дозволили підвищити обсяги процентних операцій, що компенсувало негативний вплив агресії на якість кредитного портфеля.

Як результат, чистий процентний дохід у 2023 році зріс на 3,8 млрд грн у порівнянні з попереднім роком, зокрема, завдяки зростанню процентних доходів на 10,0 млрд грн при водночас збільшених процентних витратах на 6,3 млрд грн. Основним фактором цього зростання стало значне збільшення обсягу коштів на рахунках клієнтів, що, в свою чергу, сприяло розширенню чистого кредитно-інвестиційного портфеля, який за 2023 рік зріс на 36,0 млрд грн, або на 16%.

Банк демонструє позитивну динаміку зростання комісійного доходу, незважаючи на втрати відділень на тимчасово окупованих територіях та труднощі в діяльності, пов'язані з війною. У 2023 році комісійні доходи АТ «Ощадбанк» зросли на 2,6 млрд грн, що становить 28% у порівнянні з попереднім роком.

Таким чином, за аналізований період 2022–2023 років АТ «Ощадбанк» продемонструвало значне зростання активів і пасивів, що є показником динамічного розвитку банку. Основними чинниками покращення балансу стали збільшення обсягу залучених коштів клієнтів, зростання кредитного портфеля та активізація інвестиційної діяльності. Зменшення запозичень і зростання власного капіталу також свідчать про підвищення стабільності та надійності банку.

Загалом спостерігається значне зростання доходів АТ «Ощадбанк» за всіма основними статтями в 2023 році. Найбільший приріст забезпечили процентні та операційні доходи, що свідчить про вдосконалення кредитної політики та операційної ефективності банку. Комісійні доходи також суттєво збільшилися, що підтверджує активність банку у сфері транзакційного бізнесу.

Такі позитивні зміни можуть бути пов'язані із загальним покращенням економічного середовища, вдалими управлінськими рішеннями або впровадженням нових послуг і продуктів для клієнтів.

2.2. Аналіз існуючої системи обліку доходів банківської установи

Аналіз системи обліку доходів є важливим етапом оцінки ефективності фінансового менеджменту банківської установи, адже саме доходи є основним джерелом її функціонування та розвитку. Вивчення особливостей організації облікового процесу дозволяє ідентифікувати сильні та слабкі сторони системи, оцінити відповідність нормативно-правовим вимогам і визначити напрямки вдосконалення.

В обліковій політиці банку визначено, що доходи класифікуються відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS).

Основними категоріями є: процентні доходи, комісійні доходи, операційні доходи та інші доходи. Система обліку передбачає визнання доходів за принципом нарахування, що дозволяє забезпечити точне відображення доходів у звітному періоді.

Формування первинної документації відбувається на основі банківських договорів, виписок з рахунків клієнтів, документів нарахування відсотків тощо. Усі документи відповідають затвердженим формам і заповнюються у встановлені строки.

Банк відображає в бухгалтерському обліку інформацію про доходи і витрати із використанням рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11 вересня 2017 року № 89 (далі – План рахунків).

Банк відповідно до облікової політики має право для відображення в бухгалтерському обліку операцій з отримання та сплати доходів і витрат використовувати транзитні рахунки, а також рахунки дебіторської, кредиторської заборгованості класів 1 “Казначейські та міжбанківські операції”, 2 “Операції з клієнтами”, 3 “Операції з цінними паперами та інші активи і зобов’язання” Плану рахунків з подальшим відображенням доходів і витрат за відповідними рахунками (рис. 2.6).

Банки в обліковій політиці самостійно визначають порядок формування аналітичних рахунків внутрішнього плану рахунків за балансовими рахунками класу 6 “Доходи” та класу 7 “Витрати” Плану рахунків.

Під час формування фінансового результату діяльності банку за звітний рік доходи і витрати зараховуються на рахунки 5040 “Прибуток звітного року” або 5041 “Збиток звітного року” групи 504 “Результати звітного року” розділу 50 “Статутний капітал та інші фонди банку” класу 5 “Капітал банку” Плану рахунків.

Кожен синтетичний рахунок поділяється на аналітичні рахунки. Дані аналітичного обліку формуються автоматизовано за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення, що забезпечує оперативність обробки даних і точність розрахунків.

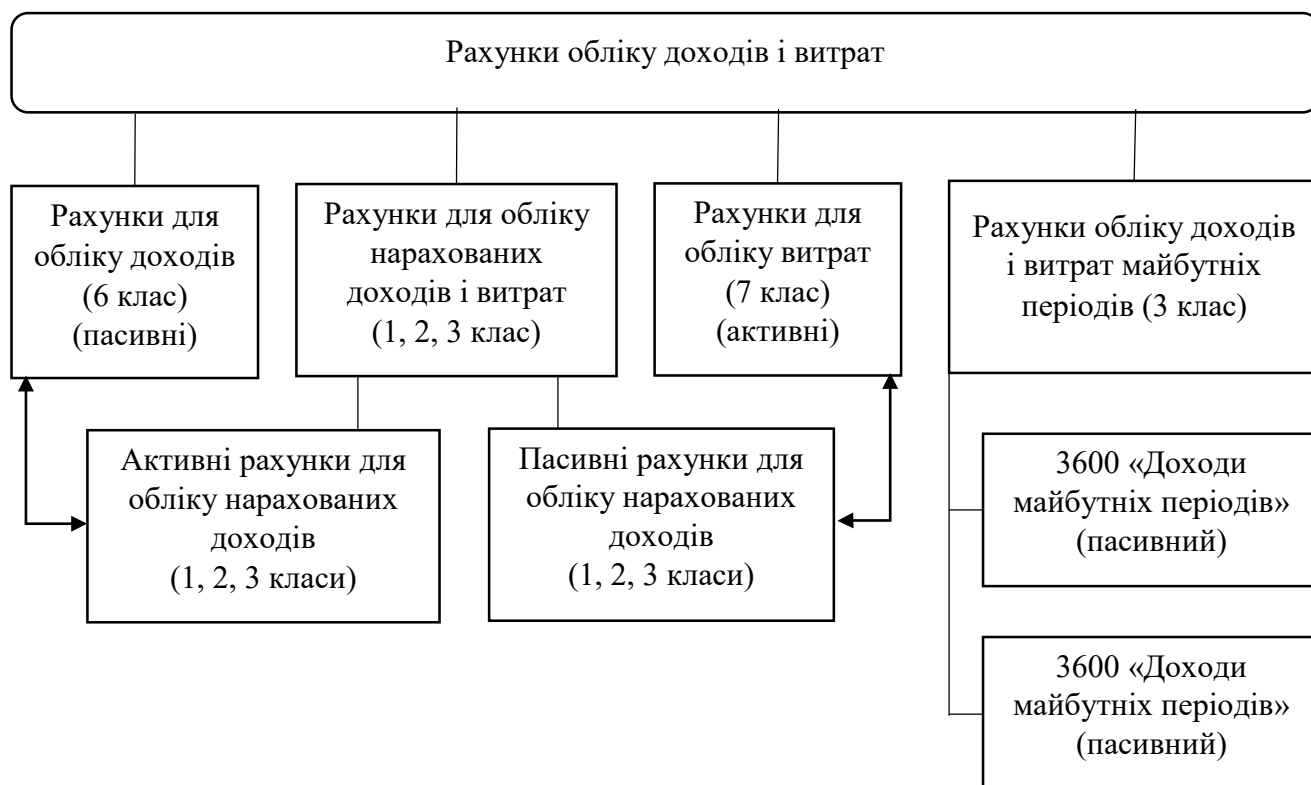

Рис. 2.6. Рахунки, що використовуються для обліку доходів АТ «Ощадбанк»

Джерело: розробка автора

Аналітичні рахунки дозволяють деталізувати інформацію за видами доходів, клієнтами, операціями тощо. Для кожного клієнта або операції відкривається окремий аналітичний рахунок із зазначенням необхідних реквізитів. Наприклад, для рахунку 2201 "Кредити, надані клієнтам" ведеться аналітичний облік за кожним клієнтом, із зазначенням умов кредитного договору, строків погашення та процентних ставок; для рахунку 1001 "Кореспондентський рахунок у Національному банку України" аналітичний облік ведеться за кожною валютною операцією.

Аналітичний облік забезпечує: деталізовану інформацію для ухвалення управлінських рішень; можливість проведення внутрішнього та зовнішнього аудиту; контроль за виконанням зобов'язань перед клієнтами та регуляторами; взаємозв'язок синтетичного та аналітичного обліку.

Дані аналітичного обліку узагальнюються у синтетичному обліку. Щомісячно проводиться звірка даних аналітичного та синтетичного обліку для виявлення можливих розбіжностей.

Звірка даних між синтетичним і аналітичним обліком проводиться щомісячно для забезпечення точності звітності.

Отже, синтетичний та аналітичний облік у банківських установах є взаємодоповнюючими складовими системи бухгалтерського обліку. Їхня ефективна організація сприяє формуванню достовірної фінансової інформації, забезпечує контроль за господарськими операціями та відповідає потребам зовнішніх і внутрішніх користувачів інформації. Для подальшого вдосконалення необхідно впроваджувати сучасні автоматизовані системи обліку та регулярно оновлювати облікову політику відповідно до змін у нормативно-правовому середовищі.

Дані про доходи використовуються для складання фінансової звітності банку відповідно до міжнародних стандартів та вимог НБУ. Щоквартально звіти перевіряються на відповідність нормативам і стандартам.

Доходи визнаються в тому періоді, коли були отримані економічні вигоди та відображаються за справедливою вартістю. Кожен вид доходу розкривається окремо у фінансовій звітності для забезпечення прозорості.

У звіті про фінансові результати (звіт про прибутки та збитки) АТ "Ощадбанк" доходи поділяються за основними статтями: процентні доходи; непроцентні доходи (комісійні, операційні, інші доходи). Загальний дохід формується шляхом підсумовування всіх категорій доходів.

Таким чином, аналіз існуючої системи обліку доходів банку демонструє її відповідність нормативно-правовим вимогам і міжнародним стандартам. Формування доходів АТ "Ощадбанк" є ключовим аспектом його фінансової діяльності, що забезпечує стабільний розвиток і конкурентоспроможність. Дотримання міжнародних стандартів фінансової звітності та ефективне управління доходами сприяють зміцненню фінансової позиції банку. У подальшому вдосконалення підходів до формування доходів дозволить "Ощадбанку" успішно адаптуватися до змін ринкових умов і забезпечити стійкий розвиток.

2.3. Система контролю доходів банківської установи

Контроль доходів банківських установ є критично важливим для забезпечення їх фінансової стабільності та ефективності. Банки генерують доходи через різноманітні джерела, включаючи проценти з кредитів, комісії за послуги, доходи від інвестицій тощо.

Доходи банківських установ є базовим показником їхньої діяльності, що визначає фінансову стійкість і конкурентоспроможність на ринку. В умовах сучасної економіки контроль доходів набуває особливого значення, адже саме цей аспект забезпечує захист від ризиків, дотримання нормативів і підтримання високого рівня довіри з боку клієнтів.

Ефективний контроль доходів є ключовим елементом управління банківськими установами, що забезпечує фінансову стабільність, прозорість діяльності та довіру клієнтів. З огляду на складність фінансових операцій та зростання конкуренції на ринку, банки змушені впроваджувати сучасні методи контролю доходів, які дозволяють вчасно виявляти ризики, оптимізувати діяльність і забезпечувати виконання стратегічних цілей.

Контроль доходів банківських установ – це процес моніторингу, аналізу та перевірки надходжень, спрямований на забезпечення достовірності інформації, ефективного використання ресурсів і запобігання фінансовим порушенням.

Ефективний контроль доходів комерційних банків полягає в запровадженні прозорих і дієвих механізмів фінансового управління, які сприяють інтеграції кредитних установ у зовнішнє середовище з урахуванням аспектів надійності, ліквідності та прибутковості [19].

Основними завданнями контролю доходів є: виявлення та мінімізація ризиків недоотримання доходів; забезпечення відповідності операцій нормативно-правовим вимогам; оптимізація структури доходів для підвищення рентабельності.

Перед початком контролю важливо визначити структуру доходів, яка зазвичай включає:

- процентні доходи: від кредитів, депозитів та операцій з цінними паперами.
- непроцентні доходи: комісійні, доходи від інвестиційної діяльності, обмінних операцій тощо.
- інші доходи: прибуток від продажу активів, страхові премії, надходження від дочірніх компаній.

Кожна група доходів вимагає специфічних методів контролю, оскільки їх формування має різні ризики та особливості.

Контроль доходів тісно пов'язаний із системою ризик-менеджменту, оскільки залежить від зовнішніх факторів (економічні умови, ринкова конкуренція) та внутрішніх (управлінські рішення, технології).

Методи контролю доходів мають інтегрувати як традиційні підходи, так і сучасні технологічні рішення, що відповідають викликам цифрової трансформації.

Контроль доходів банківських установ здійснюється на основі таких основних методів, які наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основні методи контролю доходів банківських установ

Метод	Зміст
1	2
Операційний контроль	Передбачає перевірку кожної фінансової операції на етапі її виконання. Основними елементами є: <ul style="list-style-type: none"> • підтвердження легітимності операцій через відповідну документацію; • контроль правильності нарахування процентів, комісій і зборів; • аналіз відхилень між запланованими та фактичними доходами.
Фінансовий аудит	Аудит доходів банку проводиться для оцінки їхнього формування та відповідності обліковій політиці. У процесі перевірки увага приділяється: <ul style="list-style-type: none"> • відповідності бухгалтерського обліку доходів МСФЗ; • аналізу обґрунтованості формування резервів за кредитами; • перевірці дотримання умов договорів із клієнтами.
Технологічний контроль	Використання інформаційних систем для моніторингу надходжень є важливим кроком до автоматизації. Наприклад, CRM-системи допомагають аналізувати взаємодію з клієнтами, а BI-системи дозволяють оперативно створювати аналітичні звіти.
Порівняльний аналіз	Використовується для оцінки ефективності доходів шляхом співставлення: <ul style="list-style-type: none"> • внутрішніх показників за попередні періоди; • результатів діяльності банку з конкурентами; • динаміки доходів у різних сегментах бізнесу.

1	2
Контроль ризиків доходів	Враховуючи, що банківські доходи залежать від багатьох зовнішніх факторів, важливо своєчасно ідентифікувати можливі ризики. Розробляються методики прогнозування, що враховують макроекономічні індикатори, зміну облікових ставок та поведінку клієнтів.
Внутрішньобанківський контроль	Цей вид контролю базується на створенні ефективної системи внутрішніх процедур, які регламентують облік і перевірку доходів. Важливими аспектами є: <ul style="list-style-type: none"> • регулярний перегляд політик і процедур; • навчання персоналу щодо нових інструментів та вимог; • побудова механізмів незалежного моніторингу.

Джерело: розробка автора

Попри значний прогрес у методах контролю, існують певні труднощі, які вимагають вдосконалення системи: ризики шахрайства через використання нових технологій; високий рівень конкуренції на ринку фінансових послуг; посилення регуляторного тиску з боку державних органів.

В умовах цифрової економіки банки повинні приділяти особливу увагу впровадженню автоматизованих систем і кібербезпеці, що дозволить забезпечити надійний контроль доходів у режимі реального часу.

Майбутній розвиток методів контролю доходів у банківській сфері залежить від інтеграції таких елементів: впровадження штучного інтелекту та машинного навчання для прогнозування ризиків і доходів; використання блокчейн-технологій для забезпечення прозорості фінансових операцій; адаптація внутрішніх політик до міжнародних стандартів.

Таким чином, ефективний контроль доходів є необхідною умовою стабільної діяльності банківських установ та потребує постійного вдосконалення відповідно до сучасних викликів. Інтеграція інноваційних технологій, ефективний ризик-менеджмент і професійна підготовка кадрів дозволять підвищити ефективність діяльності банків, забезпечать стабільний розвиток у конкурентному середовищі, забезпечать прозорість операцій, підвищать прибутковість і зміцнять конкурентні позиції банків. У майбутньому розвиток автоматизованих систем контролю та посилення регуляторного середовища сприятиме вдосконаленню цієї сфери.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

3.1. Виявлення проблем у системі обліку та контролю доходів банків

Система обліку та контролю доходів є фундаментальним елементом фінансового управління банківською установою. Її ефективність визначає якість фінансової інформації, яка використовується для прийняття стратегічних і оперативних рішень. Водночас складність банківських операцій, специфіка регулювання фінансового сектору та стрімкий розвиток фінансових технологій створюють низку викликів для організації цієї системи.

Актуальність вивчення проблем у системі обліку та контролю доходів банків зумовлена не лише необхідністю дотримання міжнародних стандартів фінансової звітності, але й потребою забезпечити прозорість, оперативність і достовірність даних, які характеризують фінансовий стан і результати діяльності установи. Виявлення та аналіз цих проблем є важливим кроком для вдосконалення системи обліку і контролю, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та стійкості банківської установи.

Виявлення проблем у системі обліку та контролю доходів банків є виявлення основних проблем, що виникають у системі обліку та контролю доходів банків, а також визначення причин їх виникнення. Особлива увага приділяється аналізу впливу організаційних, технічних та регуляторних аспектів на облікові процеси. Отримані результати стануть основою для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку та контролю доходів банківських установ.

Аналіз існуючої практики дозволяє виявити основні недоліки, а саме:

1. Недосконалість нормативно-правового регулювання

1.1. Часті зміни законодавства:

- регуляторні вимоги до обліку доходів постійно змінюються, що ускладнює їх виконання та адаптацію банківських систем до нових правил;

- наприклад, застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) потребує від банків значних ресурсів для навчання персоналу та оновлення програмного забезпечення.

1.2. Недостатня деталізація деяких норм:

- відсутність чітких вимог щодо обліку окремих видів доходів, наприклад, доходів від цифрових фінансових інструментів, створює ризики неправильної інтерпретації та звітування.

2. Технічні та організаційні проблеми

2.1. Недостатнє використання автоматизованих систем обліку:

- багато банків використовують застаріле програмне забезпечення, що не дозволяє повною мірою автоматизувати процеси обліку доходів та контролю за ними;

- це призводить до підвищеного ризику помилок і затримок у формуванні звітності.

2.2. Невідповідність облікових систем зростаючим обсягам даних:

- зі зростанням обсягів фінансових операцій облікові системи часто не встигають обробляти інформацію ефективно, що ускладнює аналіз доходів.

2.3. Недостатній рівень кваліфікації персоналу:

- у деяких банківських установах персонал не володіє необхідними навичками роботи з сучасними обліковими програмами та стандартами IFRS, що призводить до помилок у веденні обліку.

3. Операційні ризики.

3.1. Недостатній контроль за процесами формування доходів:

- у багатьох банках немає чітко регламентованих процедур внутрішнього контролю за формуванням доходів, що створює ризики неправильного обліку або маніпуляцій із доходами.

3.2. Ризик неправомірного розподілу доходів:

- через недостатній контроль можуть виникати ситуації з неправильним віднесенням доходів до окремих періодів, що впливає на достовірність фінансової звітності.

4. Вплив зовнішніх факторів.

4.1. Економічна нестабільність:

- коливання валютного курсу, зміни облікової ставки НБУ та економічна криза впливають на дохідність банківських продуктів, що ускладнює прогнозування доходів.

4.2. Поява нових видів доходів:

- в умовах цифровізації фінансового сектора банки стикаються з необхідністю обліку нових видів доходів, наприклад, від криптовалют або цифрових платіжних систем, що не завжди регулюється чинним законодавством.

5. Недоліки у звітності.

5.1. Неповне розкриття інформації у звітності:

- у фінансовій звітності часто відсутні деталізовані дані про структуру доходів, що знижує прозорість і ускладнює аналіз фінансового стану банку.

5.2. Проблеми консолідації звітності:

- у банках із розгалуженою мережею філій виникають труднощі з консолідацією доходів, особливо якщо використовується різне програмне забезпечення або стандарти обліку.

6. Проблеми забезпечення кібербезпеки: аналіз ризиків витоку даних або кіберзагроз, які можуть вплинути на достовірність обліку доходів.

7. Проблеми інтеграції даних у межах фінансових конгломератів: виклики, пов'язані з консолідацією доходів у межах фінансових груп або холдингів, які включають банки, страхові компанії, інвестиційні фонди тощо.

8. Вплив інфляції та макроекономічної ситуації: аналіз впливу інфляційних процесів і змін економічної ситуації на структуру доходів банку.

9. Проблеми співвідношення нормативного і реального обліку доходів: розрив між вимогами нормативних документів і фактичною практикою ведення обліку.

Таким чином, у процесі дослідження було встановлено, що сучасна система обліку та контролю доходів банківських установ стикається з низкою проблем, які впливають на її ефективність та надійність. Основними серед них є недостатня

автоматизація облікових процесів, що ускладнює оперативність збору та обробки даних; недосконалість нормативно-правової бази, яка не завжди враховує специфіку діяльності банків; а також відсутність інтегрованого підходу до контролю доходів, що призводить до інформаційних розривів між підрозділами.

Додаткові виклики створює швидкий розвиток фінансових технологій, який вимагає адаптації облікових систем до нових умов, а також необхідність дотримання міжнародних стандартів фінансової звітності. Виявлені проблеми впливають на якість облікової інформації, що може призводити до помилок у прийнятті управлінських рішень, зниження прозорості фінансової діяльності та зростання ризиків недотримання регуляторних вимог. Зроблений аналіз став основою для визначення напрямів вдосконалення системи обліку та контролю доходів банківських установ.

3.2. Розробка рекомендацій щодо вдосконалення обліку та контролю доходів банківської установи

Ефективне управління доходами є ключовим чинником забезпечення стабільності та конкурентоспроможності банківської установи. У сучасних умовах зростаючої фінансової глобалізації, посилення вимог регуляторів та підвищення рівня конкуренції на банківському ринку виникає потреба у вдосконаленні методологічних підходів до обліку та контролю доходів. Це дозволяє не лише отримати точну та актуальну інформацію для прийняття управлінських рішень, але й сприяє підвищенню прозорості діяльності банків та зміцненню довіри з боку клієнтів і партнерів.

У процесі дослідження були визначені ключові проблеми у системі обліку та контролю доходів банківських установ, що пов'язані зі складністю структури доходів, динамічністю змін у законодавчій базі та технологічними викликами. Вдосконалення цих процесів вимагає комплексного підходу, який включає розробку методичних, організаційних та технологічних заходів.

Розробка рекомендацій щодо вдосконалення обліку та контролю доходів банківської установи полягає у формуванні практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення системи обліку та контролю доходів банківської установи з урахуванням сучасних викликів та тенденцій. Запропоновані заходи мають забезпечити підвищення ефективності управління доходами, оптимізацію облікових процесів та посилення контролю за формуванням фінансових результатів банку.

На основі проведеного аналізу можна сформулювати низку рекомендацій, спрямованих на вдосконалення цієї системи, зокрема для забезпечення її відповідності сучасним викликам та стандартам (Додаток А).

Таким чином, вдосконалення системи обліку та контролю доходів банківської установи вимагає комплексного підходу, що охоплює як методологічні, так і технологічні аспекти. Запропоновані рекомендації можуть не лише покращити точність та прозорість обліку доходів, а й підвищити ефективність обліку та контролю доходів, а також і забезпечити зростання економічної стійкості банківської установи. Оптимізація процесів обліку, підвищення рівня прозорості операцій і автоматизація звітності сприятимуть зменшенню витрат, пов'язаних із контролем, та збільшенню дохідності банку. Реалізація цих заходів сприятиме посиленню конкурентних позицій банківських установ на ринку. Отже, завдяки модернізації процесів, удосконаленню звітності та впровадженню інновацій банк зможе не лише зберегти конкурентоспроможність, а й стати лідером у фінансовій галузі.

3.3. Оцінка впливу вдосконаленої системи обліку та контролю на фінансову результативність банку

Ефективне функціонування банківських установ у сучасних умовах залежить від досконалості систем обліку та контролю, які забезпечують точність, своєчасність і повноту інформації для прийняття управлінських рішень.

Удосконалення таких систем має значний вплив на фінансову результативність банку, оскільки воно сприяє оптимізації витрат, підвищенню прибутковості та зниженню ризиків.

Розробка інноваційних підходів до обліку та контролю доходів і витрат дає змогу посилити прозорість фінансових операцій, підвищити рівень довіри клієнтів та інвесторів, а також поліпшити стратегічне планування діяльності банку. Особливо важливо оцінити, як впроваджені зміни впливають на ключові показники фінансової результативності, такі як прибуток, рентабельність, ліквідність і фінансова стабільність.

Розглянемо вплив запропонованих вдосконалень у системі обліку та контролю доходів банківської установи на її фінансові результати. Особлива увага приділяється аналізу взаємозв'язку між якістю облікової інформації, рівнем контролю за операціями та здатністю банку досягати стратегічних цілей.

Метою оцінки впливу вдосконаленої системи обліку та контролю на фінансову результативність банку є виявлення ефекту від впровадження змін та обґрунтування рекомендацій щодо подальшого вдосконалення системи обліку і контролю, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності банку в умовах динамічного фінансового ринку.

Нижче розглянемо основні аспекти впливу вдосконалень:

1. Підвищення точності обліку доходів (вдосконалена система обліку забезпечує повний і своєчасний облік усіх операцій, що впливає на точність визначення фінансового результату):

- зменшення помилок – автоматизація облікових процесів мінімізує ризик ручних помилок, що може призвести до недооцінки доходів;
- своєчасне визнання доходів – забезпечується дотримання стандартів бухгалтерського обліку, таких як МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами».

2. Зростання дохідності завдяки деталізації аналітики (завдяки вдосконаленню аналітичного обліку банк отримує інструменти для більш глибокого аналізу):

- визначення найбільш дохідних продуктів – деталізована аналітика дозволяє ідентифікувати продукти з найвищою маржинальністю;
- оптимізація продуктової лінійки – виключення збиткових продуктів і спрямування ресурсів на розвиток прибуткових напрямів;
- регіональний аналіз – виявлення найбільш перспективних регіонів для розвитку бізнесу.

3. Зниження витрат на адміністрування обліку (автоматизація процесів і впровадження сучасних технологій знижують витрати на адміністрування та підготовку звітності):

- економія часу – зменшення витрат часу на підготовку фінансової звітності завдяки автоматизованим звітам;
- оптимізація чисельності персоналу – завдяки автоматизації частини облікових операцій можна скоротити витрати на оплату праці.

4. Покращення управлінських рішень (вдосконалена система обліку надає управлінцям релевантну інформацію для прийняття стратегічних і тактичних рішень):

- оперативність звітності – реалізація можливості отримувати дані в режимі реального часу сприяє швидкому реагуванню на зміни ринкової кон'юнктури;
- прогнозування – завдяки детальним даним стає можливим більш точно прогнозування доходів і витрат.

5. Підвищення фінансової стабільності (систематичний контроль доходів та аналіз впливу ризиків сприяють зміцненню фінансової стійкості банку):

- управління ризиками – впровадження механізмів ідентифікації та зменшення ризиків недоотримання доходів;
- формування резервів – створення резервів на можливі втрати дозволяє зберігати стабільність фінансових результатів у кризових ситуаціях.

6. Підвищення конкурентоспроможності (оптимізована система обліку доходів дозволяє банку отримати конкурентні переваги):

- прозорість діяльності – надання інвесторам і клієнтам чіткої й достовірної інформації про доходи;

- залучення нових клієнтів – завдяки оптимізації продуктової лінійки та підвищенню якості обслуговування.

7. Кількісна оцінка впливу (після впровадження вдосконалень можна очікувати):

- зростання загального доходу – завдяки оптимізації продуктової лінійки та управлінню ризиками можливе зростання доходів на 10–15%;

- зменшення операційних витрат – автоматизація дозволяє скоротити адміністративні витрати на 5–8%;

- збільшення чистого прибутку – завдяки зростанню доходів і зниженню витрат чистий прибуток банку може зрости на 7–12%.

8. Міжнародні стандарти як основа вдосконалення: дотримання МСФЗ та впровадження передових практик забезпечують банку визнання на міжнародному ринку, що сприяє залученню іноземних інвестицій і зміцненню позицій на фінансових ринках.

Отже, запропоновані заходи щодо вдосконалення обліку та контролю доходів банківської установи сприятимуть підвищенню ефективності управління доходами, зокрема завдяки більш точному відображенню їх структури у фінансовій звітності. Це полегшить аналіз показників та прийняття стратегічних рішень, водночас підвищуючи прозорість і достовірність звітності. Впровадження автоматизованих інструментів обліку знизить операційні витрати, скоротить час і ресурси, необхідні для підготовки фінансових документів, а також сприяє посиленню контролю за доходами, що зменшило ризики втрат.

Покращення системи обліку позитивно вплине на фінансові результати банку, забезпечить зростання чистого прибутку та підвищення коефіцієнтів рентабельності. Оптимізація процесів і підвищення якості управління доходами посприяє досягненню стратегічних цілей банківської установи, зміцненню фінансової стабільності та зміцненню репутації банку серед клієнтів та інвесторів.

ВИСНОВКИ

У роботі представлено теоретичне узагальнення та нове вирішення важливого науково-практичного завдання, що стосується удосконалення організації обліку та контролю доходів банківських установ. За результатами дослідження сформовано наступні висновки та пропозиції:

1. Доходи банківських установ є критично важливими для їхньої стабільної діяльності та забезпечення фінансової стійкості. Вони дозволяють: формувати резерви на покриття ризиків, пов'язаних з кредитними операціями, та забезпечувати стійкість банку до фінансових шоків; забезпечувати ліквідність: високі доходи дають змогу банку підтримувати належний рівень ліквідності та фінансувати поточні операції; розвивати нові продукти та послуги, розширювати діяльність на нові ринки та підвищувати конкурентоспроможність на фінансовому ринку. Різноманітність джерел доходів дозволяє банкам ефективно функціонувати навіть у складних економічних умовах, що робить доходи центральним елементом банківської діяльності.

2. Облікове відображення доходів банківських установ є критично важливим для забезпечення прозорості фінансової звітності, управління фінансовими ризиками і підтримки конкурентоспроможності на ринку. Принципи обліку доходів банківських установ є критично важливими для забезпечення прозорості, достовірності та відповідності звітності банків. Вони дозволяють правильно оцінювати фінансові результати банківської діяльності, зокрема у випадках, коли доходи мають складну або тривалу природу, а також сприяють управлінню ризиками та відповідності регуляторним вимогам.

3. За аналізований період 2022–2023 років АТ «Ощадбанк» продемонструвало значне зростання активів і пасивів, що є показником динамічного розвитку банку. Основними чинниками покращення балансу стали збільшення обсягу залучених коштів клієнтів, зростання кредитного портфеля та активізація інвестиційної діяльності. Загалом спостерігається значне зростання доходів АТ «Ощадбанк» за всіма основними статтями в 2023 році. Найбільший

приріст забезпечили процентні та операційні доходи, що свідчить про вдосконалення кредитної політики та операційної ефективності банку. Комісійні доходи також суттєво збільшилися, що підтверджує активність банку у сфері транзакційного бізнесу. Такі позитивні зміни можуть бути пов'язані із загальним покращенням економічного середовища, вдалими управлінськими рішеннями або впровадженням нових послуг і продуктів для клієнтів.

4. АТ "Ощадбанк" в обліковій політиці самостійно визначають порядок формування аналітичних рахунків внутрішнього плану рахунків за балансовими рахунками класу 6 «Доходи» та класу 7 «Витрати» Плану рахунків. Під час формування фінансового результату діяльності банку за звітний рік доходи і витрати зараховуються на рахунки 5040 «Прибуток звітного року» або 5041 «Збиток звітного року» групи 504 «Результати звітного року» розділу 50 «Статутний капітал та інші фонди банку» класу 5 «Капітал банку» Плану рахунків. Аналітичні рахунки дозволяють деталізувати інформацію за видами доходів, клієнтами, операціями тощо. Для кожного клієнта або операції відкривається окремий аналітичний рахунок із зазначенням необхідних реквізитів.

5. Ефективний контроль доходів є необхідною умовою стабільної діяльності банківських установ. Контроль доходів банківських установ є динамічним процесом, який потребує постійного вдосконалення відповідно до сучасних викликів. Сучасні методи контролю, інтеграція інноваційних технологій та регулярний аналіз діяльності забезпечують прозорість операцій, підвищують прибутковість і зміцнюють конкурентні позиції банків. У майбутньому розвиток автоматизованих систем контролю та посилення регуляторного середовища сприятиме вдосконаленню цієї сфери.

6. У процесі дослідження було встановлено, що сучасна система обліку та контролю доходів банківських установ стикається з низкою проблем, які впливають на її ефективність та надійність. Основними серед них є недостатня автоматизація облікових процесів, що ускладнює оперативність збору та обробки даних; недосконалість нормативно-правової бази, яка не завжди враховує

специфіку діяльності банків; а також відсутність інтегрованого підходу до контролю доходів, що призводить до інформаційних розривів між підрозділами.

7. До основних напрямів удосконалення обліку та контролю доходів АТ «Ощадбанк» віднесемо:

- визначення найбільш дохідних продуктів – деталізована аналітика дозволяє ідентифікувати продукти з найвищою маржинальністю;
- регіональний аналіз – виявлення найбільш перспективних регіонів для розвитку;
- оперативність звітності – реалізація можливості отримувати дані в режимі реального часу сприяє швидкому реагуванню на зміни ринкової кон'юнктури;
- прогнозування – завдяки детальним даним стає можливим більш точне прогнозування доходів і витрат.
- управління ризиками – впровадження механізмів ідентифікації та зменшення ризиків недоотримання доходів;
- формування резервів – створення резервів на можливі втрати дозволяє зберігати стабільність фінансових результатів у кризових ситуаціях;
- залучення нових клієнтів – завдяки оптимізації продуктової лінійки та підвищенню якості обслуговування;

8. Запропоновані рекомендації можуть не лише покращити точність та прозорість обліку доходів, а й підвищити ефективність обліку та контролю доходів, а також і забезпечити зростання економічної стійкості банківської установи. Оптимізація процесів обліку, підвищення рівня прозорості операцій і автоматизація звітності сприятимуть зменшенню витрат, пов'язаних із контролем, та збільшенню дохідності банку. Реалізація цих заходів сприятиме посиленню конкурентних позицій банківських установ на ринку. Отже, завдяки модернізації процесів, удосконаленню звітності та впровадженню інновацій банк зможе не лише зберегти конкурентоспроможність, а й стати лідером у фінансовій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банківської діяльності: підручн. / А. М. Герасимович; М. Д. Алексеєнко; І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. Вид. 2-ге, без змін. Київ : КНЕУ, 2006. 600 с.
2. Білошапка В.С., Охрименко І.Б. Регуляторний та комплаєнс-контроль в управлінні операційним ризиком банку. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія Економіка)*. 2023. № 1 (7) 2023. С. 12-34. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1\(7\)](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1(7)). (дата звернення: 27.11.2024)
3. Булюк В. В. Динаміка структурних показників доходів і витрат банків України: об'єктивна реальність чи кон'юнктурні коливання. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 2(19). URL : http://rev.kpu.zp.ua/journals/2020/2_19_ukr/36.pdf (дата звернення: 23.11.2024).
4. Бурковська А. В., Кушнар'ова А. А. Аналіз фінансових результатів діяльності банківської системи України. *Наукові праці. Економіка*. 2017. Вип. 290. Том 302. С. 20-26.
5. Варцаба В. І., Машіко К. С. Облік у банках (у таблицях і схемах) : навч. посібник. Ужгород : В-во УжНУ «Говерла», 2016. 184 с.
6. Герасименко В. О. Методи фінансового контролю в банківських установах. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 334 с.
7. Гільорме Т.В., Лень А.В. Організація обліку доходів бюджетних установ в умовах законодавчих змін. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. № 10. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/123.pdf (дата звернення: 17.11.2024)
8. Гладких Д. Основні складові доходів і витрат українських банків. *Вісник Національного банку України*. 2013. № 5 (207). С. 22–33.
9. Глущенко О. О., Семеген І. Б. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія. Київ: УБС НБУ, 2014. 386 с.
10. Гудзь Ю.Ф., Кондакова Ю.Б. Формування фінансової стійкості комерційного банку. *Молодий вчений*. 2018. № 12 (64). С.605-609.

11. Гуріна Н.В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і шляхи вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 12. Ч. 1. С. 203 – 205. URL : <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/4825> (дата звернення: 17.11.2024)

12. Енциклопедія банківської справи України : енциклопедія / за ред.. В.С. Стельмаха. Київ : Молодь, Ін Юре, 2001. 680 с.

13. Журавльова Т.О., Макаренко Ю.П., Турова Л.Л., Сірко А.Ю. Фінансовий менеджмент у банку. навч. посібник. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с.

14. Зоря О. П., Зуєва М. В. Методологічні засади формування інформації про доходи, витрати, фінансові результати звітних сегментів та її розкриття у фінансовій звітності банківської установи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 15. С. 29-32.

15. Зоря О. П., Чепка С. О. Особливості обліку та аналізу процентних та комісійних доходів банку. *Ефективна економіка*. 2013. № 9. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2363> (дата звернення: 03.12.2024)

16. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України: Постанова Національного банку України від 21 лют. 2018 р. № 14. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18#Text> (дата звернення: 07.12.2024)

17. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків: Постанова Правління НБУ від 24. Жовт. 2011 р. № 373. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#n24> (дата звернення: 17.11.2024)

18. Козачук Д. П. Напрямки і функції комплаєнс-контролю в банку. *Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в умовах інтеграції України в ЄС*: мат. VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. студ., аспір., мол. вчен. і провідн. фах. Київ, 16 квітня 2024 р. Дніпро: Середняк Т. К. 2024. С. 239-242.

19. Костюк В.А., Стеренчук М.М. Управління доходами і витратами банку. *Фаховий науковий журнал "Приазовський економічний вісник"*, 2020. № 6 (23), С. 230-233.

20. Криклій О. А., Маслак Н.Г. Управління прибутком банку: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 136 с.

21. Крупка М. І., Андрущак Є. В., Пайтра Н. М. Банківська система: підручник. – 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.

22. Кураченко І. Доходи банківських установ: сутність, класифікація та вплив факторів на їх формування. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників III Міжнар. наук.-практ. конф. (7-8 листоп. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С.424-426

23. Кураченко І. Принципи обліку доходів банківських установ. *Фінансові інструменти регіонального розвитку* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з нагоди 30-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту, 24 жовтня 2024 р. Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 92-94.

24. Кураченко І.Р. Методи контролю доходів банківських установ. *Студентські наукові читання 2024*: матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 28 листопада 2024 р. Житомир : Поліський національний університет. 2024. С. 94-96.

25. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ) : підручник [2-ге вид., доп. і перероб.]. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 676 с.

26. Мартинюк Т. В. Облік у банках: теорія та практика. Житомир: ЖДТУ, 2021. 540 с.

27. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016 (дата звернення: 17.11.2024)

28. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». URL : <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodnistandarti-finansovoi-zvitnosti> (дата звернення: 07.12.2024)

29. Мордань Є. Ю., Бондаренко Є. К., Кальченко Я. І., Давиденко Ю. С. Банківські ризики легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом: сутність, види та система управління. *Економіка та держава*. 2021. № 1. С. 115-123.

30. Морозов А. В. Використання фінансового аналізу з метою протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму. *Фінанси та кредит*. 2008. № 34 (322). С.60

31. Омельченко О. І., Островський Д. М. Шляхи мінімізації ризиків легалізації доходів клієнтів банку. *Бізнес-Інформ*. № 6. 2019. С.239-245

32. Офіційний веб-сайт АТ «Державний ощадний банк України». URL : <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist> (дата звернення: 17.10.2024)

33. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL : https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_27022018_17 (дата звернення: 17.10.2024)

34. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: навч.-метод. посібник. для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ. 2003. 347 с.

35. План рахунків бухгалтерського обліку банків України : Постанова Правління НБУ від 11 верес. 2017 р. № 89. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17> (дата звернення: 17.11.2024)

36. Податковий кодекс України: Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 03.11.2024)

37. Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України : Постанова Правління НБУ від 04 лип. 2018. № 75 URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18> (дата звернення : 13.02.2020.).

38. Пономаренко В. С. Фінансовий аналіз діяльності банківських установ: теоретичні основи та практичні аспекти. Київ: Либідь, 2019. 295 с..

39. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07 груд. 2000 р. № 2121. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 03.11.2024)

40. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення : 27.10.2024)

41. Рудницький В. С. Форми контролю діяльності банківських установ. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2013. Вип. 1. С. 17-24.

42. Румянцев О. М. Управління ризиками в банківській діяльності: теоретичні та практичні аспекти Київ: Либідь, 2015. 312 с.

43. Савлук М. І., Бланк І. О. Фінансові ринки і банківська діяльність: навч. посіб. Київ: Либідь, 2017. 412 с.

44. Сарахман О. Бухгалтерський облік в банку як особливий об'єкт науки і практики. *Сталий розвиток складних соціально-економічних систем в умовах сучасних змін та викликів*: зб. тез доповідей I Міжнародної наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 16-17 травня 2024 року), Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2024. С. 243-244.

45. Сидорченко Т.Ф., Гавриш А.Є. Резерви зростання доходу підприємства від операційної діяльності. *Вісник Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського*. 2018 р. Вип. № 2. С. 300-303. URL : <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/59.pdf> (дата звернення: 17.11.2024)

46. Сисоєнко, І., Карлюка, Д. Аналіз процентних та комісійних доходів банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 36. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1138/1096> (дата звернення: 27.11.2024)

47. Снігурська Л.П. Облік і аналіз доходів і витрат комерційного банку: дис. канд. екон. наук: 08.06.04. Київський національний економічний ун-т. Київ, 2003. 282 с.

48. Стойко О. Я. Банківські операції : практ. посіб. Житомир : ЖНАЕУ, 2016. 132 с.

49. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с.

50. Уткіна О. В. Система управління банківськими ризиками легалізації 66 доходів, отриманих злочинним шляхом: дис. ... к-та еконо. наук: 08.00.08. ДВНЗ "Університет банківської справи". Київ, 2019. 218 с.

51. Фатюха Н. Г., Гришунова Т. А. Основні підходи щодо визначення та класифікації доходів банківської установи. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7185> (дата звернення: 23.11.2024).

52. Худокормова М. І. Управління ризиками легалізації злочинних доходів як новітня вимога світової спільноти *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 6. С. 226-232.

53. Цегельник Н. Сучасні теоретичні аспекти визначення кредитоспроможності підприємств: *Social factors of economic growth, analysis of the effectiveness of tourism and management: collective monograph / International Science Group*. Boston : Primedia eLaunch, 2023. 7-13 p. DOI: 10.46299/ISG.2023.MONO.ECON.2

54. Цегельник Н.І. Іпотечне кредитування: стан та перспективи його розвитку в Україні. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи*: Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 27 Жовтня 2021 р. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. С. 93-95

55. Цегельник Н.І., Коваль А.В. Діджиталізація безготівкових операцій в Україні в умовах війни. *Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики*: Матеріали тринадцятої міжнар. наук.-практ. конф., 13 вересня 2024 р. Одеса: ОНЕУ, 2024. С. 119-120.

56. Шпанковська Н.В., Труш Ю.М., Труш А.І. Удосконалення класифікації факторів впливу на результати діяльності банку із застосуванням системного підходу. *Вісник НБУ*. 2011. № 7. С. 7- 10.

57. Ярмолюк О., Цегельник Н. Стейкхолдерівський підхід у формуванні концептуальних засад управлінського обліку в банках. *Економіка та суспільство*, Вип. 53. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2668/2584>
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-56>

ДОДАТКИ